

חס הקב"ה על כבודן של הבריות - דף העשרה

למדנו בכיתה שאדם שגנב שור או שה ומכר אותו או שחט אותו כבר: אם גנב שור-עליו לשלם פי חמישה ממחיר השור, בעוד שאם גנב שה- עליו לשלם רק פי ארבעה ממחיר השה.

אתה זוכר את הסיבה להבדל? רש"י הסביר שבגניבת שור לא נגרמה לגנב בושה, בעוד שבגנבת השה, הגנב סוחב את השה על כתפו ויש לו מכך ביזיון, הקב"ה מתחשב בבושה זו, והוא נדרש לשלם פחות. הקב"ה חס על כבוד הבריות, ואפילו של אדם שגנב!

סמן נכון או לא נכון, והקף בעיגול רק האותיות המופיעות ליד משפט נכון.

נכון / לא נכון	מי שגנב שה ומכר אותו, צריך לשלם פי שניים	ר
נכון / לא נכון	מי שגנב שור ושחט אותו, צריך לשלם פי חמישה	כ
נכון / לא נכון	הסיבה לכך שגונב השה משלם פחות, בגלל שנגרמה לו בושה	ב

בדף זה נלמד על דוגמאות נוספות לכך ש"חס הקב"ה על כבודן של הבריות".

❖ הפטורים ממלחמת רשות והסיבה לכך.

לפני שנעבור לדוגמה הבאה, כמה הגדרות:

❖ מלחמת מצווה:

- מלחמה לכיבוש ארץ ישראל
- מלחמה נגד עמלק
- מלחמה להציל את ישראל מאויב שבא להילחם בהם.

❖ מלחמת רשות: מלחמה לכיבוש שטחים מעבר לגבולות של ארץ

במלחמת מצווה, כלם חייבים לצאת ולהלחם.

לעמית זאת, במלחמת רשות, יש אנשים שהתורה פוטרת אותם ממלחמה זו (חלקם הולכים לביתם וחלקם צריכים לדאוג להביא מים ומזון לחיילים הלוחמים).

לפני שהמלחמה מתחילה, מכריזים השוטרים מי פטור מהמלחמה:

- מי שבנה בית ולא חנך אותו, ילך וישוב לביתו...
- מי שנטע כרם ולא חללו, ילך וישוב לביתו...
- מי שארש אישה, ועוד לא התחתן איתה, ילך וישוב אל ביתו...
- ומוסיפים - האיש הירא ורך הלבב, ילך וישוב לביתו.

מיהו "האיש הירא ורך הלבב"?

יש שני פירושים:

- א. אדם שמפחד מהמלחמה עצמה, ואינו יכול לראות חרב שלופה. (כך מפרש רבי עקיבא)
- ב. מפחד בגלל שעשה עבירות. (אולי יענש וייהרג במלחמה, כך מפרש רבי יוסי הגלילי)

אָנִי חוֹשֵׁב שְׁאֵם הָיִיתִי "יֵרָא וְרַךְ לֵבָב" -
(פּוֹחֵד מֵהַמִּלְחָמָה אוּ פּוֹחֵד בַּגִּלָּל שְׁעֲשִׂיתִי עֲבִירוֹת)
הָיִיתִי מִמֶּשׁ מִתְבַּיֵּשׁ שְׁכַלְמִי יָדְעוּ שֶׁבַּגִּלָּל זֶה אָנִי לֹא
יוֹצֵא לַמִּלְחָמָה!

הַקֵּב"ה בְּעֶצְמוֹ מִתְיַיֵּחַס לְדַבֵּר שְׁאֵמֶרְתָּ!
לְפִי פִירוּשׁ רַש"י, הַסִּבֵּה לְכַךְ שְׁמִי שְׁנֻטֵע כָּרָם אוּ בִנָּה בַּיִת
וְעוֹד חוֹזְרִים לְבֵיתֶם, כִּדִּי לְכַסּוֹת וּלְהַסְתִּיר אֶת מִי שִׁירָא וְרַךְ
לֵבָב.
כְּשִׁירָאוּ מִיִּשְׁהוּ שְׁאִינוּ יוֹצֵא לַמִּלְחָמָה -
לֹא יָדְעוּ שֶׁזֶה בַּגִּלָּל עֲבִירוֹתָיו (אוּ פּוֹחֵד), יִחְשְׁבוּ שְׂאוּלִי הוּא בִּנָּה
בַּיִת אוּ נָטַע כָּרָם וְעוֹד, וְכַךְ לֹא תִיגָרֵם לוֹ בּוֹשָׁה!

וכמו שכתב המלבי"ם (דברים כ'): :

"חס הקדוש ברוך הוא על כבוד הבריות שלא יתבייש במה שהוא ירא ורך הלבב,

ומכ"ש למ"ד (ויותר מכך) הירא מעברות שבידו,

לכן צוה שיחזרו עוד מחמת טעמים אחרים (= שיחזרו עוד חיילים מסיבות אחרות) ולא יתבייש:"

סמן נכון או לא נכון, והקף בעיגול רק האותיות המופיעות ליד משפט נכון.

מלחמת רשות היא מלחמה בה כובשים שטחים מעבר לשטח ארץ ישראל	נכון / לא נכון
מלחמת מצווה היא מלחמה שמצווה לצאת אליה אבל לא חייבים	נכון / לא נכון
מי שמפחד פטור ממלחמת רשות	נכון / לא נכון
מי שנטע כרם פטור ממלחמת מצווה	נכון / לא נכון
התורה דואגת לכבודו של האדם הירא ורך הלבב	נכון / לא נכון

❖ אתונו של בלעם

עד עכשיו למדנו על דוגמאות בהן הקב"ה חס על כבוד הבריות של אנשים מעם ישראל ואפילו חוטאים. הדוגמה הבאה מיוחדת בכך, שמדובר באדם רשע, שיוצא לדרך לקלל את ישראל, ואפילו כאן, הקב"ה חס על כבודו! הסיפור נשמע קצת מוכר?

בספר במדבר, פרשת בלק, התורה מספרת על בלעם הרשע, שנקרא על ידי בלק לקלל את ישראל. כשהוא כבר נמצא בדרך למשימה זו, האתון שלו רואה את מלאך ה' וחרב בידו. לכן היא זזה, מוחצת את רגל בלעם ולבסוף רובצת.

בלעם אינו רואה את המלאך, ולא מבין את התנהגות האתון ומכה אותה שלוש פעמים. ואז מתרחש דבר פלאי: האתון עליה הוא רוכב, פותחת את פיה ומתחילה לדבר אתו. היא שואלת אותו למה הוא הכה אותה שלוש פעמים, ולאחר מכן מוסיפה: "האם עשיתי לך פעם כף?" ובלעם עונה לה לא, ואין לו מה להוסיף...

בסיום הדברים, ה' נותן לבלעם את האפשרות לראות את מלאך ה' עם החרב השלופה והוא כבר מבין שיש כאן סבה רצינית לא להתקדם. התורה ממשיכה ומספרת על השיחה של המלאך עם בלעם ועוד ובסוף בלעם לא הצליח לקלל את ישראל, ומפיו יצאו ברכות.

ומה קרה לאתון שלו?

המלאך הרג אותה! כך מסביר רש"י.

ומדוע? רש"י מביא גם את הסבה לכך:
אם האתון הייתה נשארת בחיים, היו רואים אותה ואומרים
היא הוכיחה ודברה עם בלעם ולא היה לו מה לענות.
(נצחה אותו)
וכדי שלא תגרם בושה זאת לבלעם, המלאך הורג אותה.

אפילו על כבוד של בלעם הרשע הקב"ה חס!!!

אני חושב שבבעקבות הדברים שלמדתי היום, אני ארצה
להיזהר יותר לא לגרם בושה לחברי, מה אתה אומר?

סמן נכון או לא נכון, והקף בעיגול רק האותיות המופיעות ליד משפט נכון.

נכון / לא נכון	ה	בלעם הצליח לקלל את ישראל
נכון / לא נכון	ב	במקום לקלל, בלעם ברך את ישראל
נכון / לא נכון	ל	לה' אכפת רק מכבודו של צדיק
נכון / לא נכון	ר	האתון לא התנהגה בצורה מתאימה כי ראתה את מלאך ה' עם החרב
נכון / לא נכון	י	בלעם היכה את האתון שלוש פעמים
נכון / לא נכון	ח	האתון של בלעם מתה כמו כל חמור לאחר תקופה מסוימת
נכון / לא נכון	ו	מלאך ה' הרג את האתון של בעלם
נכון / לא נכון	ס	המלאך הרג את האתון של בעלם כדי להעניש את בעלם
נכון / לא נכון	ת	המלאך הרג את האתון כדי לשמור על כבודו של בעלם

העתק רק את האותיות שהקפת בעיגול:

שנוכה גם אנחנו ללכת בדרכיו של הקב"ה ולחוס ולשמור על כבוד הבריות.

מה למדתי ומה אני לוקח איתי?

